

**ПЕДАГОГИК ВА
ПСИХОЛОГИК
ТАДҚИҚОТЛАР**

ФЕВРАЛЬ, 2023

2-СОН

**PEDAGOGICAL AND
PSYCHOLOGICAL STUDIES**

**ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ И ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ**

ISSN: 2181-4066
DOI Journal 10.56017/2181-4066

**ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ И ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
НОМЕР-2**

**ПЕДАГОГИК ВА ПСИХОЛОГИК
ТАДҚИҚОТЛАР
ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ЖУРНАЛ
2-СОН**

**PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL STUDIES
SCIENTIFIC-PRACTICAL JOURNAL
VOLUME-2**

ТОШКЕНТ - 2023

Бош муҳаррир:

Нишонова З. – психология фанлари доктори, профессор

Масъул муҳаррир:

Насиров К. – педагогика фанлари номзоди, доцент

Таҳририят аъзолари:

Абдужаббарова М. – педагогика фанлари номзоди, доцент
Абдурахимов Қ. – психология фанлари бўйича фалсафа доктори
Акмалов А. – педагогика фанлари номзоди, доценти
Акрамова Ш. – педагогика фанлари доктори, профессор
Алиев М. – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори
Джураев Д. – педагогика фанлари доктори
Душанов Р. – психология фанлари номзоди, доценти
Негматовна Г. – педагогика фанлари номзоди, доцент
Разакова Р. – психология фанлари бўйича фалсафа доктори
Тожибоева Г. – психология фанлари бўйича фалсафа доктори
Тожибоева Г. – психология фанлари бўйича фалсафа доктори
Тўйчиева С. – психология фанлари номзоди, доцент

Мазкур фанлараро илмий-амалий журнал Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги томонидан 2022 йил 22 декабрь куни № 054834-сонли гувоҳнома билан оммавий ахборот воситаси сифатида давлат рўйхатидан ўтказилган.

Page Maker\Верстка\Саҳифаловчи: Абдурахмон Хасанов

Таҳририят манзили: <https://imfaktor.uz>, 100152, Тошкент шаҳри, Учтепа тумани, “Ватан” МФЙ, Чилонзор 24-мавзеси, 2/27-уй.

Телефон номер: +99894-410 11 55, **E-mail:** tahririyat@imfaktor.uz

© IMFAKTOR Pages, 2023 йил.

© Муаллифлар жамоаси, 2023 йил.

JOVLIYEVA Madina Orifjon qizi

*Termiz davlat universiteti Ijtimoiy fanlar fakulteti
amaliy psixologiya yoʻnalishi 3-bosqich talabasi*

Ilmiy rahbar: RAXMONOVA Mavluda Xasanovna

Termiz davlat universiteti Psixologiya kafedrası oʻqituvchisi

YOSH OILALARDAGI NIZOLARNING PSIXOLOGIK SABABLARI

 <https://doi.org/10.5281/zenodo.7642754>

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada oilalardagi nizolarning kleib chiqish sabablari va ularni bartaraf etish borasida atroflicha maʼlumotlar keltirilgan.

Kalit soʻzlar: oila, nizo, konfflikt, nihok, qarindoshlik, qadriyat, tushunish, ehtiyoj, jamiyat.

АННОТАЦИЯ

В данной статье представлена подробная информация о причинах конфликтов в семьях и их устранении.

Ключевые слова: семья, спор, конфликт, брак, родство, ценность, понимание, потребность, общество.

ANNOTATION

This article provides detailed information on the causes of conflicts in families and their elimination.

Key words: family, dispute, conflict, marriage, kinship, value, understanding, need, society.

Oila- birgina shu soʻz zamirida ulkan maʼno mujassam. Negaki, oila- muqaddas qoʻrgʻon. Mashhur faylasuf V.Gyugo aytganidek, “oila jamiyatning duru gavharidir”. Oila ham ijtimoiy institut, ham kichik guruh ekanligidan kelib chiqib, unga quyidagicha taʼrif berish mumkin: oila - bu uyushgan ijtimoiy guruh boʻlib, uning aʼzolari umumiy hayot, nikoh yoki qarindoshlik munosabatlari bilan, shuningdek, jamiyatning jismoniy ehtiyojlari tufayli maʼnaviy javobgarlik bilan bogʻlanadi.

Oila jamiyatning asosiy bo'g'inidir, hamda jamiyat va davlat muhofazasida bo'lish huquqiga ega", deyilgan O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 63 – moddasida. Har bir inson baxtli bo'lishga haqli, u baxtni orzu qiladi, baxtga intiladi. Insonlar baxtli bo'lsa, oilalar baxtli bo'ladi. Oilalar baxtli bo'lsa, jamiyat mustahkam bo'ladi. Lekin har bir oila hayot davomida muammoli vaziyatlarga duch keladi, ularni hal qilish qarama-qarshi individual ehtiyojlar, motivlar va manfaatlar kontekstida amalga oshiriladi. Konflikt – qarama-qarshi maqsadlar, manfaatlar, pozitsiyalar, qarashlar to'qnashuvi sifatida ta'riflanadi. Oilaviy mojarolar nizolarga bo'linadi

Oilaviy nizolar turlari:

1. Er-xotin o'rtasidagi.
2. Qaynona-kelin o'rtasidagi.
3. Qaynona-kuyov o'rtasidagi.
4. Ovsinlar o'rtasidagi.
5. Ota-onalar va farzandlar o'rtasidagi.

Oilada yuzaga kelish ehtimoli bo'lgan nizo-janjallarning sabablarini aniqlash va ularning oldini olish masalalarini ijobiy hal qilish uchun birinchi navbatda ularni kimlar o'rtasida yuz berayotganligini farqlab olish maqsadga muvofiqdir. Oilaviy nizolarda kimlar ishtirok etayotganiga ko'ra ularni quyidagicha asosiy turlarga ajratish mumkin:

- er-xotin o'rtasidagi nizolar;
- qaynona-kelin o'rtasidagi nizolar;
- qaynona-kuyov o'rtasidagi nizolar;
- ovsinlar o'rtasidagi nizolar;
- ota-onalar va farzandlar o'rtasidagi nizolar.

Albatta, bu ro'yxatni yanada davom ettiraverish mumkin. Tashqi omillar oilaviy nizolarning paydo bo'lishiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda: ko'p oilalarning moddiy ahvolidan yomonlashishi; turmush o'rtoqlardan birining (yoki ikkalasining) ish joyida ortiqcha ish bilan ta'minlanishi; turmush o'rtoqlardan birini normal ish bilan ta'minlashning iloji yo'qligi; uylarining uzoq vaqt yo'qligi; bolalarni uyushtirish uchun imkoniyat yo'qligi bolalar muassasasi va boshqalar. Ko'pchilik uchun ajralish dushmanlikdan, yoqtirmaslikdan, aldashdan va ularning hayotini qoraytirgan narsalardan xalos qiladi. Albatta, bu ham salbiy oqibatlariga olib keladi. Ular ajralishlar, bolalar va jamiyat uchun har xil. Ajralishda eng zaif tomon odatda bolalari bo'lgan ayoldir. Uko'proq asab-psixiatrik kasalliklarga moyil odam.

Psixologlar oilaviy janjallarni normal holat deb bilishadi. Qarama-qarshiliklar tufayli er-xotinlar bir-birlarini yomon ko'rishni boshlaydilar, hatto undan ham ko'proq ajralishadi. V.G. Belinskiy shunday degan "Shunga qat'iy imonim komilki, er-xotin ittifoqi tevarak-atrofdagilarning aralashuvidan xoli bo'lmog'i kerak, binobarin, bu ikki kishidan boshqa hech kimning ishi emas" Oila insonlarni birlashtirib turuvchi eng kichik ijtimoiy birlik bo'lib, uning tinchligi, ravnaqi va barqarorligi jamiyat tinchligi va barqarorligi hisoblanadi. Yana olim J.Santayana oilaga ta'rif bera turib, "Oila tabiatning shoh asarlaridan biridir", deydi. Oiladagi nizolar - bu juftlarni psixologga davolanishning eng keng tarqalgan sababi.

Oiladagi nizolarni hal qilish usullari asosan jamiyatning muayyan hujayrasi doirasida qanday janjal yuzaga kelganiga bog'liq. Ota-ona munosabatlari va nikoh tushunchalari bolalarda bo'lgan oiladagi nizolar juda salbiy ta'sir ko'rsatadi. Ikki kishining fikrlari yoki istaklari bilan to'qnashganda, natijada ular umumiy yo'nalishni topishni istashganida, oiladagi nizolarni tabiiy jarayon deb biladi.

Oiladagi nizolarni hal qilish uchun ikki juft tushunishga harakat qilishi kerak. Agar ikkala turmush o'rtog'i bir-birini eshitishga harakat qilsa, unda murosaga kelish mumkin. Bu yerda g'alaba qozonish shart emas, chunki g'alaba mag'lubiyatni anglatadi. Ittifoq – bu qul va xo'jayin emas, balki ikkita teng sheriklarning birlashmasi. Ikki turmush o'rtog'i munosabatlarda qulay bo'lishi kerak, buning natijasida nikoh Ittifoqi buzilmasligi kerak, chunki birovning istaklari bajarilmagan.

Oilaviy nizolarni hal qilishda nafaqat muammolarga yo'l qo'ymaslik, balki ularni hal qilish ham zarur. G'alaba qozonish yoki himoya qilish uchun emas, balki hal qilish maqsadida konstruktiv va xotirjam muloqot qilish shart. Uchinchi shaxslarni nizoga jalb qilish tavsiya etilmaydi, chunki ular mojaroni keyingi hal qilish uchun katalizator bo'lishi mumkin. Eng kata xatolardan biri ham aynan oilaviy nizolarga 3-shaxsning aralashishidir, natijada qanchadan qancha oilalarning ajralishi yuzaga keladi. Qolaversa, ma'lum bir vaqtdan so'ng u ikki yosh yarashib, hech narsa bo'lmagandek muomalada bo'lishadi, lekin ularning orasiga qo'shilgan uchinchi odamning er yoki xotin bilan muomalasi ham yomonlashadi.

Natijada, oilaviy nizolar bevosita oila farzandlari bo'lgan bolalarning ruhiyatiga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shunday ekan, har qanday oilaning kamoli, avvalo er-u xotonga bog'liq. Ular bir-birlarini qanchalik tushunib, harakat qiladigan bo'lishsa, o'sha oila shunchalik mustahkam bo'ladi. Oila mustahkam bo'lsa, jamiyat ham tinch-totuv bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksi. – Toshkent: Adolat, 2016
2. Ganieva M.X, Latipova N.M., Karamyan M. Ijtimoiy ish asoslari. Uslubiy qo'llanma. – Toshkent: 2010
3. Rahmonova, M. (2021). Patriotic ideas in the works by fitrat: theoretical and practical harmony. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(2), 1466-1474..
4. Raxmonova M.X., (2022). Zamonaviy tadbirkor ayol psixologiyasining kasbga yo'nalganligi. *Eurasian Journal of Social Sciences, Philosophy and Culture*, 2(6), 204-206.
5. Raxmonova M.X., (2022). Zamonaviy tadbirkor ayol psixologiyasining muhim komponentlari. *Barqarorlik va yetakchi tadqiqotlar onlayn ilmiy jurnali*, 394-396..
6. Raxmonova M.X., (2022). Zamonaviy tadbirkor ayollarning ijtimoiy faolligi. *Science and innovation*, 1(B3), 497-500.
7. Rakhmonova M.X., (2022). The uniqueness of personality traits in modern entrepreneurial women. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 12(6), 304-307.
8. Rakhmonova M.X.,. (2022). The entrepreneur's psychology of family relations.
9. Orifjonovna J.M., & Rakhmonova M.X., (2023). Oilaviy munosabatlarning bolalar ruhiyatiga ta'siri. *Barqarorlik va yetakchi tadqiqotlar onlayn ilmiy jurnali*, 3(1), 265-267.